

Obec Úsilné s 330 obyvateli se nachází v nadmořské výšce 339m, pouhých 6 km od centra města České Budějovice. První zmínka o osadě, dříve také zvané Voselno nebo Oselné, pochází z roku 1333, kdy král Jan Lucemburský věnoval špitálu sv. Václava v Budějovicích sedm lánů ve vsi Hoslové (Úsilném). Dále se Úsilné připomíná roku 1378, kdy král Karel IV. zastavil část panství Hluboká Janovi z Lichtenberku zároveň s městečkem Lišovem a okolními dědinami, mezi něž spadala i naše obec.

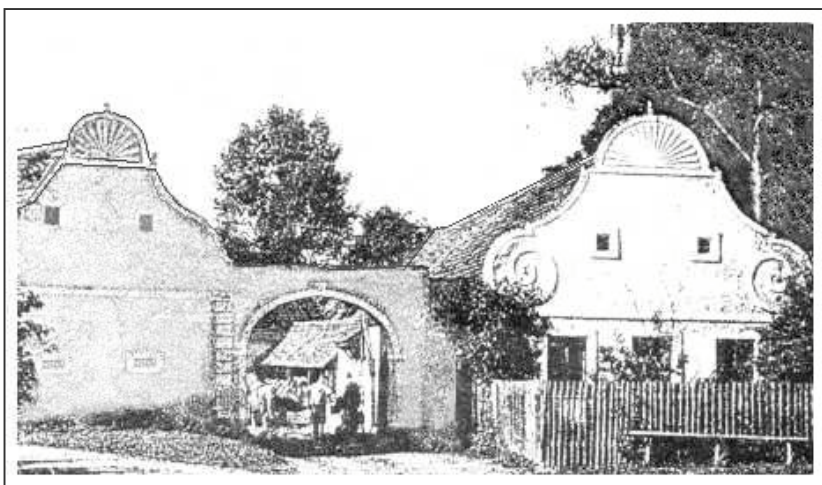
Náves tvaru elipsovitého obklopuje sedm selských usedlostí, které zde stály snad od nepaměti. Jedná se o statek čp. 1 „U Sukdolů“, čp. 2 „U Šimků“, čp. 9 „U Prokůšů“, čp. 10 „U Očenášků“, čp. 11 „U Eliášů“, čp. 12 „U Hrubých“ a čp. 13 „U Nýdlů“. Dále zde byly původní chalupy – čp. 3 „U Dauchů“, čp. 6 „U Krychlů“, čp. 7 „U Meškálů“, čp. 8 „U Krejčů“, později pak chalupa čp. 14 Antonína Hrubého neb Dvořáka, čp. 15 - kovárna „U Trostů“ a chalupa čp. 16 „U Mrázů“.

Jedním z nejstarších statků je malebné selské stavení čp. 1 „U Sukdolů“, kde nás upoutají zdobené štíty v duchu selského baroka, ale hlavně snad největší voluty (spirály) v Jihočeském kraji, možná i v celých Čechách. Obrázek na této stránce je reprodukcí snímku z roku 1939. Zde žil rod Sukdolů dlouhá staletí. Již kolem roku 1490 podle Pernštejnského urbáře měl **Sugdol** půl lánů a „z toho nic neplatí skrze tu příčinu, že jest hajným“. Hájil panské lesy kolem Jivna a Hůr – Jivenské hory a Čakovou horu u Libniče. Svoje hájemství neměl písemně potvrzené. Nedostával od panství plat, ale sám říkal, že *mu z každého provazce dva denáry dávají a z Jivna, ze vsi panské, že jenom sedm člověků po jednom dni každý žít¹ a po jednom sýru dávají*. Tento plat mu byl odebrán ve prospěch majitele panství. Vlastnil dvě louky, které mu byty odňaty do té doby, než prokáže, že má právo jich užívat.

Další zmínku nacházíme až o sto let později. A to v roce 1592, kdy „na živnosti hospodaří **Jan Suchdol**, který měl půl lánů“. V sedmáctém století se již setkáváme s četnějšími písemnými důkazy o rodu Sukdolů a jejich hospodářích. Tak již v roce 1637 se dovídáme, že „ujal grunt Matěj za ...70 kop grošů“. Za manželku měl Rozinu a o jejich dětech zjišťujeme, že Kateřina se provdala za Zachara do Hůr, Tomáš se přiznal k Pouzarům také do Hůr a Kašpar k Ambrožům do Libniče.

V roce 1650 ujal grunt **Martin Sukdol**, podle prořacování rychtáře a konšelů za ... 180 kop. Také Soupis poddaných podle víry z roku 1651 uvádí hospodáře Martina Sukdola (35 let) se ženou Kateřinou (25 let) a čtyřmi dětmi – Jakubem 9 let, Vavřincem (6), Vítem (3) a ročním Urbanem. Podle berní ruly z roku 1654 obhospodařoval Martin Sukdol 30 strychů polí, měl 4 voly, 4 krávy, 6 jalovic, 12 ovcí, 4 svině a pět strychů lesa.

V roce 1669 „dajíc se Martin Sukdol na živnost Maurencovskou, jinak Uhlířovskou do vsi Hůr, postoupil zase tuto **Bartošovi Maurencovi**, jinak Jihlovi odtud, frajmarkem za předešlou cenu, totiž ... 180 kop“. O tři roky později, tedy v roce 1672, „dajíc se Bartoš Maurenc na živnost Jihlovskou do vsi Hůr, pustil tuto **Martinovi Švecovi** z týchž Hůr v předešlé ceně za ... 180 kop“. Nově zavedená Schwarzenberská gruntovnice v roce 1685 také uvádí, že na gruntu hospodaří Martin Švec a má 2/4 lánů za ... 180 kop.

V roce 1688 ujal tuto živnost handle **Matěj Klauďa** z Hůr také za 180 kop. V roce 1703 po smrti Matěje Sukdola (Klaudy) se stal hospodářem na živnosti jeho syn **Jan Sukdol** za 200 kop. V témže roce se oženil s Rozinou, dcerou Václava Zevla z Opatovic. Jejich děti byly: Kateřina, Josef, Tomáš (na vojně), Mariana, Běta, Vít, Vojtěch a Barbora. Po smrti Jana Sukdola v roce 1734 převzal živnost jeho syn **Josef Sukdol** za 225 kop. Jeho dětmi byli: Šimon, Franc Faitl a Voršila Šulistka. Po smrti Josefa Sukdola ujal grunt v roce 1765 jeho syn **Šimon Sukdol** za 225 kop. O rok později (1766) se oženil s Annou, dcerou Martina Kubala z Hůr. Dne 15. ledna 1791 odevzdává Šimon Sukdol *skrze zadlužení gruntu a nemožnosti dalejc hospodařit, svému vlastnímu synovi Václavovi Sukdolovi tuto odpradávnou zvanou Sukdolovskou živnost*. Ten pak zde hospodařil plných 42 roků. Po jeho smrti v roce 1833 se ujímá živnosti jeho syn **Tomáš Sukdol** (30. 12. 1807 - 15. 2. 1899). Oženil se s Veronikou (10. 2. 1810 - 27. 11. 1905), dcerou Vojtěcha Suchana-Dvořáka z Hrdějovic. Na živnosti hospodařil Tomáš Sukdol 45 let. S Veronikou přivedli na svět šest dětí: Václava (*1835), Josefa (*1837), Matěje (*1839), Jakuba (*1842), Jana (*1851) a Annu (+ 1906).

¹ pravděpodobně = žne (vyžíná) trávu kolem lesních sazenic jako součást robotní povinnosti

Děti Tomáše Sukdola (1807 - 1899)

Václav Sukdol – nejstarší z Tomášových dětí – se narodil 1. 10. 1835. V roce 1862 byl vysvěcen na kněze a přišel za kaplana do Písku. Zemřel devětatřicetiletý, prý u oltáře Písecké Panny Marie, dne 13. 11. 1874. V nekrologu při jeho předčasném úmrtí se o něm mj. píše, že byl „zakládající člen Zlaté knihy, člen správního výboru, katecheta dívčích škol a knihovník městské knihovny“. Pohřben byl do rodinného hrobu Sukdolu v Libniči. Vyprávělo se, že tělo jeho neztuhlo i barva že byla narůžovělá, nebyla smrtelné bělosti a proto prý na hřbitově, jen co se lidé rozešli, vytáhli rakev a dělali zkoušky, aby snad nebyl zdánlivě mrtvý. Kapali pečetní vosk na prsa, nebude-li reagovat, ale bezvysledně.

Josef Sukdol – narozen 13. 1. 1837, zemřel 5. 9. 1911. Vstoupil do cisterciáckého kláštera ve Vyšším Brodě a přijal řeholní jméno Bohumír. Nějaký čas byl v klášteře, kaplanoval ve Střížově, pak byl farářem na poutním místě v Dobré Vodě u Nových Hradů, odkud se dostal ještě do Strýčic. Byl osobním děkanem, pak biskupským vikářem a konečně arciknězem. Od roku 1893 působil až do své smrti jako farář ve Střížově.

Matěj Sukdol – (*1839). Aby svého syna uchránili před vojnou, přiženili ho rodiče jako devatenáctiletého do Bavorovic ke Šteflům. Nevěstou byla Rozálie Niedlová (Nýdlová). Později byl Matěj ve správě okresní hospodářské záložny v Hluboké nad Vltavou, kde také úřadoval. Z dětí měli Josefa, který jako voják záhy zemřel a Jana, který byl vlakvedoucím v Českých Budějovicích.

Jakub Sukdol se narodil jako čtvrtý chlapec za další tři roky, 8. května 1842. V roce 1878 převzal Sukdolvskou živnost po svém otci Tomášovi Sukdolovi. Oženil se s Kateřinou Šílenou z Velice. Narodily se jim tyto děti: Anna (*1879), Václav (*1882), Marie (*1886), Josef (*1889), Veronika (*1890), Jan (*mezi r. 1891 až 1894), Jakub (*1895), Bohumír (+1945) a František (+1950). Jejich otec Jakub se jen o necelý měsíc nedožil svých 76. narozenin; zemřel 16. dubna 1918.

Jan Sukdol – narozen 28. 10. 1851, zemřel v roce 1891. Nějaký čas studoval na českobudějovickém gymnáziu. Pak též na vyšší hospodářské škole v Táboře. Jako délesloužící poddůstojník se dostal k hejtmanství v Písku. Oženil se s Johanou Kuttovou. Měli dvě dcery, jedna zemřela jako dítě, druhá – Anna se vdala za sochaře Brožka. Zemřela v písecké nemocnici 18. 8. 1961.

Anna Sukdlová zůstala neprovdána a vedla domácnost svému bratru Josefovi, faráři ve Střížově, který ji přežil jen o necelých pět let. Anna zemřela 21. 12. 1906 a je pochována v Libniči. Do nově postavené kaple v Úsilném, zasvěcené sv. Václavovi, zakoupila v roce 1900 oltář a opatřila malby pro celou kapli.

Děti Jakuba Sukdola (1842 - 1918)

Anna Sukdlová se narodila 27. 12. 1879 a zemřela 20. 1. 1959. Byla provdána za Josefa Šimka, rolníka z Úsilného čp. 2. Při pozemkové reformě přešla s manželem a rodinou na statek Světlík, který tehdy patřil do katastru Úsilného.

PhDr. Václav Sukdol (narozen 2. 8. 1882 - zemřel 2. 4. 1951). Působil jako profesor matematiky a fyziky na reálce v Písku. V roce 1910 se oženil s Marií Louženskou z Krašlovic. Jejich syn Václav (*1911) vystudoval práva. Od dětství trpěl vleklým neduhem, šlo o přístěl pankreatu², a tak zemřel už ve svých 26 letech.

Marie Sukdlová (narozena 5. 1. 1886 - zemřela 19. 5. 1950). Zůstala neprovdána, vedla domácnost svému strýci, páteru B. Sukdolovi (*1837) ve Střížově, po jeho smrti pak páteru Václavovi Šílenému v Borovanech. Když i ten zemřel, dělala ještě hospodyní svému bratrovi, páteru Janu Sukdolovi, rovněž v Borovanech, kde byla také varhanicí.

Josef Sukdol (1889 - 1960) byl posledním hospodářem tohoto příjmení na usedlosti čp. 1 a jeho životu i rozrodu je věnován závěr článku.

Veronika Sukdlová (narozena 1. 9. 1890 - zemřela 18. 11. 1918). Byla pravou rukou své matky při vedení domácnosti. Počítalo se, že povede domácnost svému bratrovi faráři Janovi. Stala se však obětí španělské chřipky a zemřela ve svých 28 letech.

Jan Sukdol v roce 1912 maturoval na českobudějovickém Jirsíkově gymnáziu, 4. 6. 1916 byl vysvěcen na kněze. Jako kaplan působil v Tučapech, ve Zbytinách na Prachaticku a roku 1918 přišel do Borovan, kde zůstal až do svého zatčení v roce 1953 – tedy plných 35 let.

Ing. Jakub Sukdol (narozen 21. 2. 1895, zemřel 14. 10. 1918) studoval zemědělské inženýrství na pražské technice. Válka ho šťastně minula, ale když jel do Prahy k poslední zkoušce, zemřel na španělskou chřipku ve svých 23 letech.

Bohumír Sukdol žil v dětství u strýce na faře ve Střížově, pak byl doma v Úsilném při hospodářství. V roce 1921 se přiženil do Újezda u Vodňan na živnost Pekařů, vzal si dceru Aloisii. Za II. světové války byl vězněn, pak se zúčastnil bojů za osvobození, ale nachladil se a v českobudějovické nemocnici zemřel na zápal plic dne 14. 5. 1945. Je pohřben v Chelčicích u Vodňan. Jeho dcera Bohumila je provdaná Vrchotová.

František Sukdol byl nejmladším z dětí Jakuba a Kateřiny Sukdlových. Po vchození školy žil ve Velici. Oženil se s Anežkou Pekařovou, sestrou Aloisie. Jejich děti: Věra, František a Anna. Otec František měl nemocné srdce – zemřel 1. 8. 1950. Je pochován v Nákří. Jeho rodina byla v padesátých letech vystěhována k Roudnici.

² slinivka břišní

Výše zmíněný Jakubův syn **Josef Sukdol** se narodil v Úsilném čp. 1 v adventním čase – 11. prosince 1889. Sukdolovskou živnost převzal v roce 1918 po smrti svého otce. Vojákem nebyl, ale za první světové války přece jen musel narukovat, byl však poměrně brzy propuštěn. Dne 9. 7. 1918 se oženil s Annou Zevlovou z Úsilného č. 11, od „Eliášů“. Anna se narodila v roce 1895, zemřela 29. 7. 1970. Josef Sukdol byl od roku 1918 starostou v Úsilném, a to až do podzimu roku 1945, kdy se stal zemědělským referentem Okresního národního výboru v Českých Budějovicích. Protože tato funkce se neslučovala s funkcí na MNV, vzdal se vedení obce. Byl též župním předsedou lidové strany. Josef Sukdol zemřel 9. 2. 1960. S Annou měl dvě dcery. Starší Marie zůstala na živnosti, provdala se v únoru 1946 za Jana Jerhota. Druhá dcera Anna se vdala 19. 11. 1955 za Vojtěcha Zemana do Jelma. Ti měli jednu dceru. Tím rod Sukdolů na statku čp. 1 v Úsilném vlastně přestává.

V roce 1950 přebírá sukdolovskou živnost zeť Josefa Sukdola, Jan Jerhot (*17. 5. 1919) s manželkou Marií (11. 11. 1919 - 23. 6. 1983), dcerou Josefa Sukdola. Vychovali čtyři děti: Jana, Marii, Josefa a Václava. V roce 1956 Jerhotovi vstoupili do Jednotného zemědělského družstva v Úsilném.

Nejstarší syn Jan Jerhot (*1947) se oženil s Annou Měšťanovou z Libniče. Bydlí v Úsilném v budově bývalého výměnku sukdolovské živnosti. Mají dvě děti - dceru Janu a syna Miroslava. Marie Jerhotová (*1949) se přivdala k Měšťanům do Lhotic. Nejmladší Václav (*1953) se oženil s Miroslavou Kubů z Hůr. Bydlí v Úsilném, kde si postavili rodinný domek. Mají dvě děti, syna Václava a dceru Kateřinu.

V současné době žije na statku „U Sukdolů“ Jan Jerhot starší (*1919) se synem Josefem (*1950), který zůstal svobodný. Oba vzorně pečují o vzhled tohoto starobylého stavení. V roce 2002 byla provedena generální oprava fasády, nová střecha a oplocení zahrádky – takže statek čp. 1, bývalý sukdolovský grunt je ozdobou a chloubou úsilenské návsi.

Voselno též Oselné.

Woselno.

Ob. 541, Č. 530, N. 5.

Pošta, telegraf: Hluboká - stanice, zdrav. obv.:
Č. Budějovice (4 km) - fara Libnič.

Přirážky: obecní 15%, školní 30%. - Jmění: 54
jíter polí a luk, 8 jíter lesa. - Dluhy: 9000 K.

Obecní zastupitelstvo: Star. Šimek Jos., rol. -
Radní: Mojha Fr., chal. - Zevl Fr., rol. - Vý-
hor: Sukdol Jak., rol. - Hrubý Jos., rol. -
Dvořák Jos., chal. - Hašák Fr., domk. - No-
votný Václ., domk. - Valenta Jak., hajný. -
Viril. kníže Schwarzenberg. - Ust. 9. června
1913.

Obecná škola III: Bartuška Jos., říd. uč. - Ha-
mák Jan - Urbány-ová Bož. - Mikšová Anna,
ind. uč.

Velkostatek (viz Hluboká): Dvůr Světlík.

Hostince: Hrubý Jak. (náj. Kloidová Marie) -
Novotný Jos. (náj. Novotný Mart.) - Šimek
Jos. (náj. Poncar Ant.).

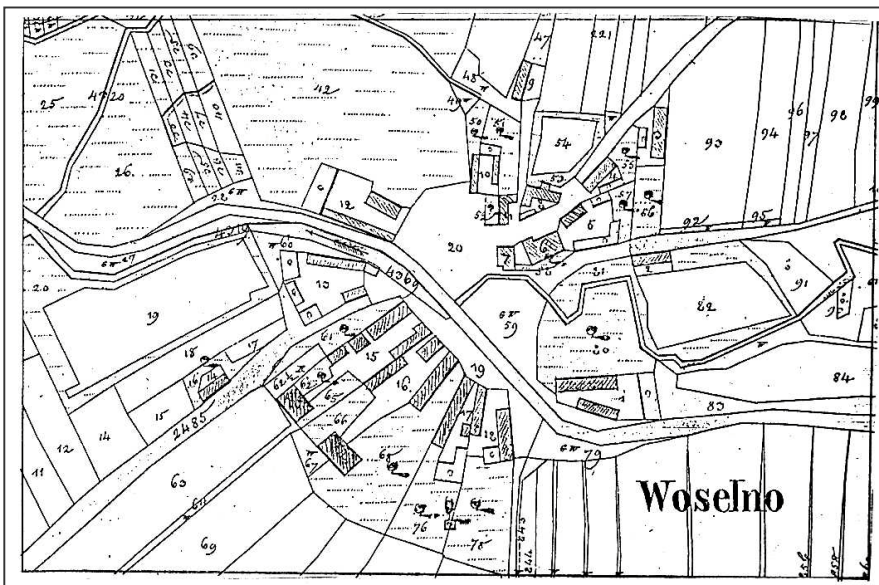
Kovář: Trost Jak.

Krejčí: Trost Václ. - Trost Vojt.

Obuvník: Poncar Ant.

Pokryvač: Padrt Lud.

Spolky: Sbor dobrov. has. - Míst. odb. okres.
sdruž. chovat. hosp. zvířectva - Míst. dobyt.
pojišť.

Obrázky:

- Úsilenská návěs v roce 1935
(z informačního tisku obce)
- Chytilův úplný adresář, 1915
- Úsilné podle stabilního katastru
z roku 1827 (reprodukce
z archivu autora)

Prameny:

- Urbář z roku 1490 (SOA Třeboň)
- Gruntovní kniha rychtářství
Lišovského, zápisy pro Úsilné
1616 - 1683 (SOA Třeboň)
- Gruntovní kniha pro Úsilné
1683 - 1877 (SOA Třeboň)
- Pamětní kniha obce Úsilné